

A photograph of a bird perched on a branch, with a cloudy sky in the background. The image is in grayscale and serves as the background for the text.

Vesilainsäädäntö uudistuu

Jukka Matinvesi
Ympäristöministeriö

Metsätalouden vesiensuojelupäivät 29.9.2009 Oulu

Vesilain uudistuksen valmistelu

- Laajapohjainen valmistelu
 - Vesilakitoimikunta v. 2000-2004
 - Vesilakityöryhmä v. 2005-2006
 - Mietinnöistä annettiin yli 160 lausuntoa
- Lausuntojen aiheuttamat muutokset tehtiin virkamiesvalmistelussa OM:ssä
 - Ehdotus vesilainsäädännön uudistamiseksi 28.1.2009 valmisteltu yhteistyössä YM:n ja MMM:n kanssa
 - Laintarkastus tehty.
 - Hallituksen esitys annettaneen eduskunnalle lokakuussa 2009.

Uudistuksen periaatteita

- Vesilaki ajantasaistetaan, mutta sen keskeisiä periaatteita ei olennaisesti muuteta.
- Vesivoiman hyödyntämistä koskevat säännökset pääosin ennallaan. Ehdoton luvan myöntämisen este säilyisi (VL ehdotus 3:4,2).
- Pienten hankkeiden ennakkovalvontaa tehostetaan ilmoitusmenettelyä laajentamalla.
- Hakemusmenettelyä yksinkertaistetaan.
(Katselmustoimitus ja lopputarkastus jäävät pois.)
- Kunnostushankkeiden toteutusta helpotetaan.

Uusi tavoite

- Vesilakiehdotuksen ensimmäinen pykälä on tavoitepykälä. Lain tavoitteena on:
- 1) edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä;
- 2) ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja; ja
- 3) parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa.

Keskeisiä asioita

- Nykyiset kieltosäännökset muuttuisivat vesitaloushankkeen luvantarvekynnyksiksi (VL ehdotus 3:2).
- Vesitaloushanke on vesi- tai maa-alueella toteutettava toimenpide tai rakennelman käyttäminen, joka voi vaikuttaa pinta- tai pohjaveteen tai vesiympäristöön (VL ehdotuksen määritelmässä 1:3 kohta 9).
- Yleiskäyttöoikeudet muutoin ennallaan, mutta häiritsevään yleiskäyttöön puututtaisiin nykyistä tehokkaammin ja pienten ruoppausten ennakoivalvonta tehostuisi.

Suojellut luontotyypit ennallaan

- Luonnontilaisen
 - lähteen,
 - enintään kymmenen hehtaarin suuruinen fladan tai kluuvijärven,
 - muualla kuin Lapin läänissä enintään yhden hehtaarin suuruinen lammen tai järven;
 - muualla kuin Lapin läänissä sijaitsevan noron
- luonnontilan vaarantaminen on kielletty (VL ehdotus 2:11)

Luvan tarve (VL ehdotus 3:2)

- Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, **rantaa** tai vesiympäristöä, taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:
 - 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;
 - 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;
 - 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön; ...
 - **8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen.**

Luvan tarve osittain muuttuu

- Ruoppaukseen tarvitaan aina lupa, jos ruopattava määrä ylittää 500 m³, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta (3:3,1 kohta 7);
- Jos aiheutuu ympäristönsuojelulain 3 §:ssä tarkoitettua ympäristön pilaantumista vesialueella tai sen vaaraa, lupamääräyksiä annettaessa sovelletaan mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään lupamääräysten antamisesta (3:10.3).
 - Poikkeuksena on ojitus, jossa pilaantuminen toimii itsenäisenä vesilain mukaisena luvanhakuperusteena (5:3 kohta 1). Lupamääräykset vain vesilakia soveltaen.
- **Valvontaviranomaisen lausunto on merkittävä arvioitaessa pilaantumisen vaaraa ja sen merkitystä !**

Lupa intressivertailuna (3:4)

- Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:
 - 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai
 - 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.
- **Hyötyisä tarkoitus on edellytettävä valvontaviranomaisen lausunnossa.**

Ojituksesta ilmoittaminen (5:6)

- Hankkeesta vastaavan on kirjallisesti ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta **valtion valvontaviranomaiselle** vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot hankkeesta vastaavasta, kuvaus hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista sekä hankkeen vaikutusalueesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.
- Valtion valvontaviranomaisen tulee tarvittaessa kehottaa hankkeesta vastaavaa hakemaan lupaviranomaisen lupaa tai ojitustoimitusta.

Ojitustoimituksen tarpeellisuus (5:3)

- Ojitusta koskeva asia, joka ei 3 §:n mukaan edellytä lupaviranomaisen lupaa, on käsiteltävä ojitustoimituksessa, jos:
 - 1) ojitus aiheuttaa tulva-alueen poistamisen tai pienentämisen taikka vesien virtaamissuunnan huomattavaa muuttumista;
 - 2) ojitusta varten on tarpeen tehdä suojapenger tai pumppuasema toisen maalle;
 - 3) oja on tehtävä maantien, rautatien, kaapelin, kaasuputken, vesijohdon, viemärin tai lämpöputken alitse eikä tienpitäjä, radanpitäjä tai kaapelin, kaasuputken, vesijohdon, viemärin tai lämpöputken omistaja ole antanut suostumustaan toimenpiteeseen;
 - 4) yhteisestä ojituksesta ei voida sopia ja hyödynsaajia **on vähintään kolme**; tai
 - 5) kyse on ojitustoimituksessa aikaisemmin päätetyn suunnitelman muuttamisesta, ojitusyhteisön perustamisesta tai purkamisesta taikka jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia yhteisössä koskevasta asiasta.
- Mitä 3) kohdassa säädetään uuden ojan tekemisestä, koskee myös olemassa olevan uoman suurentamista.

Ojituksen luvanvaraisuus (5:3)

- Ojituksella sekä ojan käyttämisellä ja kunnossapidolla on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi aiheuttaa:
- 1) ympäristönsuojelulain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua **pilaantumista vesialueella**; tai
- 2) 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja seurauksia (mm. puron luonnontilan vaarantaminen), jollei kysymys ole yksinomaan puron yläpuolisella alueella suoritettavan ojituksen aiheuttamasta puron virtaaman muuttumisesta.

Ojitussuunnitelman laatiminen (5:15)

- Ojitussuunnitelma on laadittava, jos ojitus edellyttää lupaviranomaisen lupaa, ojitustoimituksessa annettua päätöstä tai asian laatu tai laajuus sitä muutoin edellyttää.
- Ojitussuunnitelman laatimisesta vastaa hakija tai muu hyödynsaaja.
- Jos ojitussuunnitelma on laadittava eikä suunnitelmaa ole esitetty toimitusmiehelle, toimitusmiehen tai lupaviranomaisen on huolehdittava ojitussuunnitelman hankkimisesta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta ojitusasiassa (5:5)

- Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevan erimielisyyden, joka ei edellytä 3 §:n nojalla lupaa tai jota ei käsitellä 4 §:n mukaan ojitustoimituksessa, ja joka aiheutuu:
 - 1) tämän luvun soveltamisalaan kuuluvasta ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen yksityisen tien poikki;
 - 2) ojan suunnan muuttamisesta;
 - 3) veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon; tai
 - 4) muusta vastaavasta syystä.

Ojan kunnossapito ja käyttäminen (5:8)

- Hyödynsaajan tai hyödynsaajien on pidettävä oja kunnossa. Kun ojitukselta johtuvien asioiden hoitamista varten on perustettu ojitusyhteisö, yhteisön on huolehdittava ojan kunnossapidosta.
- Jos ojan kokonaisuutena tarkasteltuna voidaan katsoa muuttuneen luonnontilaisen kaltaiseksi uomaksi, sovelletaan sen kunnossapitoon ja käyttöön 1 momentin estämättä mitä tässä luvussa säädetään ojitukselta.

Vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottaminen on uutta

- VL ehdotus 3:6.2 perustelujen mukaan:
”Vesienhoitosuunnitelmissa olevia tietoja vesien tilasta ja käytöstä käytettäisiin hyväksi arvioitaessa hankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia vaikutuksia lupaharkinnassa 4 §:n mukaisesti. Tavallisesti kyse olisi hankkeen haitoista, mutta esimerkiksi vesistön kunnostushankkeissa hoitosuunnitelmien tietoja voitaisiin käyttää hyväksi myös hankkeen hyötyjen arvioinnissa”.